

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ

ГОДИНА II

БРОЈ 2

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

THE SASA LIBRARY FORUM

YEAR II
VOLUME 2

Accepted on March 25th 2014, at the 2nd meeting of the SASA Department of Languages and Literature, following the reviews of academician *Nada Milošević Dorđević* and academician *Predrag Piper*

Editor-in-chief

Corresponding member
MIRO VUKSANOVIĆ

BELGRADE
2014

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ

ГОДИНА II

БРОЈ 2

Примљено на II скупу Одељења језика и књижевности
од 25. марта 2014. године, на основу рецензија академика
Наде Милошевић Борђевић и академика *Предрага Пипера*

Уредник

дописни члан

МИРО ВУКСАНОВИЋ

БЕОГРАД

2014

Издаје
Српска академија наука и уметности

Технички уредник
Мира Зебић

Тираж 450 примерака

Штампа
Сајнос, Нови Сад

© Српска академија наука и уметности, 2014

Трибина Библиотеке САНУ основана је да приказује јавности нове књиге чланова САНУ, нова издања САНУ и њених института, из свих области наука и уметности. Први уредник Трибине био је академик Никша Стипчевић, управник Библиотеке САНУ од 1991. до 2011. године. Од октобра 2011. године уредник Трибине је дописни члан Миро Вуксановић, управник Библиотеке САНУ.

Годишњак *Трибина Библиотеке САНУ* покренут је 2013. године. У првом броју донет је целовит преглед приказаних књига у Салону САНУ од 1991. до јуна 2011. године, а потом, у хронолошком низу, текстови казани на Трибини од новембра 2011. до краја 2012. године.

Прилози се објављују без измена, а нема текстова оних говорника који свој рад нису доставили.

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ

5. II 2013 – 17. XII 2013.

Уредник

дописни члан Миро Вуксановић

Стручни сарадник

Биљана Јоцић

САДРЖАЈ

<i>The theory of Hardy's Z-function / Aleksandar Ivić</i>	9
<i>Послератна српска књижевност 1945–1970 и њена историја / Предраг Палавестра</i>	17
<i>Стојан Новаковић у служби националних и државних интереса / Михаило Војводић</i>	25
<i>Заједничко у словенском фолклору : зборник радова / уредник Љубинко Раденковић</i>	37
<i>Византијски свет на Балкану / уредници Бојана Крсмановић, Љубомир Максимовић, Радивој Радић</i>	51
<i>Промене идентитета, културе и језика Рома у условима планске социјално-економске интеграције : зборник радова са научног скупа одржаног 6–8. децембра 2010. / уредници Тибор Варади, Горан Башић</i>	61
<i>Дан Библиотеке САНУ посвећен књижевнику Светолику Ранковићу поводом 150. годишњице рођења</i>	67
<i>La Serbie et les pays serbes : l'économie urbaine : XIVe–XVe siècles / Desanka Kovačević-Kojić</i>	79
<i>Употреба молекула : хемијски есеји о молекулима и њиховим применама / Живорад Чековић</i>	89

<i>Climate change : inferences from paleoclimate and regional aspects / editors André Berger, Fedor Mesinger, Đorđe Šijački</i>	99
<i>Математичка теорија топлотних појава насталих сунчевим зрачењем / Милутин Миланковић ; редактори Зоран Кнежевић, Александар Петровић</i>	99
<i>Над преписком Мартина Хајдегера : један вид епистоларне филозофије / Данило Н. Баста</i>	103
<i>Ватикан у балканском вртлогу : студије и расправе / Драгољуб Р. Живојиновић</i>	123
<i>„La Dalmazia o morte” : италијанска окупација југословенских земаља 1918-1923. године / Драгољуб Р. Живојиновић</i>	123
<i>Зборник у част Николе Хајдина поводом деведесетог рођендана / уредници Ђорђе Злоковић, Градимир Срећковић, Ненад Марковић</i>	137
<i>Сродници / Светлана Велмар-Јанковић</i>	159
<i>Сто година Јужнословенског филолога (часопис издаје Институт за српски језик САНУ)</i>	171
<i>Тотални геноцид : Nezavisna država Hrvatska 1941–1945 / Динко Давидов</i>	183
<i>Anthropogenetic homozygosity and adaptive variability : HRC-test in studies of human populations / Dragoslav Marinković, Suzana Svjetičanin</i>	193
<i>Ка изворима речи : тридесет година Етимолошког одсека Института за српски језик САНУ : зборник радова / приредила Марта Бјелетић</i>	209
<i>Именик аутора, уредника и говорника</i>	223

Climate change : inferences from paleoclimate and regional aspects / editors
André Berger, Fedor Mesinger, Đorđe Šijački. – Wien : Springer, 2012

Математичка теорија топлотних појава насталих сунчевим зрачењем /
Милутин Миланковић ; редактори Зоран Кнежевић, Александар Петровић.
– 1. изд. – Београд : Завод за уџбенике, 2012. – (Изабрана дела / Милутин
Миланковић ; књ. 9)

Говорили: академик Федор Месингер
дописни члан Зоран Кнежевић
проф. др Александар Петровић

У Београду, уторак 25. јун 2013. у 13 часова

МИЛАНКОВИЋ, ДАЉ, КОИЧКИ, КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ

После другог научног скупа о Милутину Миланковићу, у САНУ, учесници су отишли у Даљ. То је било 2004. Посетили су два међашна знака с именом Милутина Миланковића. Први знак – кућа у којој је рођен, тада запуштена. У њеном дворишту, отегнутом према Дунаву, рекли су да је само висока јела из Миланковићевог времена. Други знак – споменик на месном гробљу, са списком школованих и успешних људи, из даљске породице Миланковић. Међу њима и Милутиново име.

Тада су се министри за науку Србије и Хрватске сагласили да ће две земље обновити кућу и у њу сместити научни центар. Тако је и било. У то су се уверили учесници трећег научног скупа у САНУ, 2009. Зборник радова, на енглеском језику, у издању бечког Спрингера, под уредништвом белгијског научника Андреа Бергера, академика Федора Месингера и академика Ђорђа Шијачког, објављен прошле године, сада је предмет казивања.

Књига је посвећена почившем академику Стевану Коичком. Он је у својству потпредседника САНУ предложио да се научни скуп о климатским променама и Миланковићу приреди под покровитељством Унескоа, у Београду, у САНУ. Отуда и овај Зборник. А са њим и девета, завршна књига *Избраних дела* Милутина Миланковића, научника, али и писца који има омагнетисане речи, тако привлачне својом јасноћом.

После поменутог скупа о Миланковићу, 2004. године, приређен је сусрет учесника са људима из Даља. Сала Дома културе била је пуна. Дошли су тамошњи Срби разних занимања. Највише је било оних с мало школе, који знају да је њихов Миланковић у свету и на Марсу забележен изумитељ, али чије теорије не могу да разумеју. Њима је о томе говорио академик Стеван Коички. Усправан, сув, сед, у окерском сакоу, без папира и бележака у рукама, академик Коички је говорио о Миланковићу и његовим научним потхватима. Реченице академика Коичког биле су одсечне и прецизне. Низале су се неприметно. Као да спонтано настају, а зна се да су из искуства, из знања, из умешности која је ретка.

После аплауза, у другој просторији, међу изложеним књигама и Миланковићевим предметима, човек из Даља, с превијеном капом у руци, дао је коментар предавања академика Коичког о Миланковићу. Рекао је:

„Овај човек о небеским приликама говори тако да га сви на земљи могу разумети”.

С овом лепом и тачном успоменом, молим академика Федора Месингера, дописног члана Зорана Кнежевића и проф. др Александра Петровића да говоре о *Избраним делима* Милутина Миланковића и научном зборнику о климатским променама.

(Уводна реч уредника)

М. В.

ЗОРАН КНЕЖЕВИЋ

Књига која је данас пред нама настала је у Будимпешти, у току Првог светског рата, који је њен аутор, Милутин Миланковић, провео у интернацији у том граду. Оригинално писана на немачком језику, после рата, тачније 1920. године, излази на француском језику у Паризу, у преводу Ивана Ђаје и у издању Готје-Вилара. Од тада је протекло већ више од 90 година, да би тек сада ово изузетно дело угледало светло дана и у преводу на српски језик. За тај подухват најзаслужнији су преводилац књиге, Мирјана Петровић, проф. др Александар Петровић, коредатор овог издања и *spiritus movens* издавања *Избраних дела* Милутина Миланковића, као и Завод за уџбенике

из Београда, који је и у овим, за књигу тешким временима успео да нашу науку и културу обогати још једним вредним издањем. Објављивањем ове књиге (девете у низу) заокружен је и читав подухват издавања *Изабраних дела* Милутина Миланковића.

У Миланковићевом опусу, књига „Математичка теорија топлотних појава насталих Сунчевим зрачењем” представља камен темељац истраживања астрономских узрока промена Земљине климе, по којима је он касније постао познат у свету. Највећим делом то је и материја која је касније преточена у његово најзначајније и најпознатије дело *Kanon der Erdebestrahlung*. Могло би се рећи да је и за самог Миланковића дошла у право време: њеног писања прихватио се у најпродуктивнијем животном добу, онда када је имао довољно и знања и истраживачког искуства да материји приђе на прави – ефикасан, систематичан и свеобухватан начин, тако карактеристичан за његов истраживачки, наставнички, стручни и популаризаторски рад, а истовремено у добу када има још довољно снаге и упорности да се са обимном и изузетно захтевном проблематиком, која задире у више научних дисциплина и области, ухвати у коштац.

Резултат који читалац има пред собом је импресиван. Књига, не толико велика по свом обиму (375 страна у француском издању), садржи све што је тадашња наука знала и имала да каже на тему климе и њених промена у геолошким временским периодима и њиховим астрономским узроцима. Све то је сабрано, сређено и изложено савршено јасно, прецизно и детаљно, тако да читаоцу олакша праћење и разумевање сложених научних теорија и резултата којима се те теорије образлажу и обилато поткрепљују.

Књига се састоји од две велике целине и неколико додатака: у првом делу се, у оквиру 4 главе са укупно 40 одељака, излажу теоријске основе проблема, укључујући све астрономске, механичке и термодинамичке појаве и законитости неопходне за његово решавање, да би у другом, у 3 главе и 26 одељака, били изложени резултати примене претходно описаних теорија на одређивање тзв. математичке климе, затим на одређивање промена осунчавања Земље као последице секуларних промена астрономских елемената Земљиног кретања и решавање проблема палеоклиме и коначно, на покушај одређивања основних карактеристика климе на осталим терестричким планетама и Месецу. Од додатака поменимо пре свега богату библиографију допуњену корисним коментарима и примедбама које нису нашле место у главном тексту, затим обиман списак математичких симбола коришћених у књизи и коначно индекс имена поменутих у тексту и литератури.

Не улазећи у овом кратком осврту у све важне и интересантне појединости како у вези са самим текстом, тако и са радом на његовој припреми за објављивање, рецимо само да је било задовољство и част имати пред собом Миланковићев текст на српском језику, пажљиво га ишчитавати, дотеривати

да у свему буде што вернији оригиналу и по својој тачности и језгровитости достојан изванредног научног и литерарног ауторитета аутора, исправљати местимично грешке у неким случајевима потекле и из самог оригинала и на тај начин допринети да ово издање служи на част и свом аутору и издавачу. Да ли смо у томе и у којој мери и успели, на читаоцу је да просуди.